

Dedicated to the 101st Anniversary of the National leader of Azerbaijan, Heydar Aliyev

VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF YOUNG RESEARCHERS

26-27, April 2024, Baku, Azerbaijan
www.yric.az

Academy of the
State Customs Committee
Republic of Azerbaijan

Dedicated to the 101th Anniversary of the National leader of Azerbaijan, Heydar Aliyev

VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE OF YOUNG RESEARCHERS

26-27, April 2024, Baku, Azerbaijan

Proceedings

- BOOK -

**26-27 April 2024
Baku, Azerbaijan**

CamScanner il7 skan edilib

TƏSVİRİ SƏNƏT FƏNNİNİN TƏDRİSİNDƏ İNKLÜZİV ŞAĞİRLƏRİN OBRAZ VƏ SÜJET ÜZƏRİNDƏ TƏHLİL BACARIQLARININ İNKİŞAFI

Emil Raul oğlu Ağayev
ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin
“İncəsənət və fiziki tərbiyə” fənn birləşmə komissiyasının müəllimi
Emilaghayev93@mail.ru
BAKI, AZƏRBAYCAN

XÜLASƏ

Müasir təhsilin inkişafı və diqqət mərkəzində inklüziv şagirdlər əsas yer tutur. Orta məktəblərdə inklüziv şagirdlərin yaradıcılıq qabiliyyətlərinin inkişafında təsviri incəsənət fənnini xüsusilə vurğulamaq lazımdır. Bu fənnin tədrisi zamanı müəllim obraz və süjet üzərində təhlil bacarıqlarına da diqqət yetirməlidir. Bu məqalədə təsviri incəsənət fənni üzrə bir neçə mövzunun inklüziv şagirdlər üçün obraz və süjet təhlil etmə qabiliyyətlərinin inkişafı üzrə tədris metodikası təhlil edilmişdir.

Açar sözlər: Təsviri incəsənət, inklüziv, şagird, orta məktəb, müəllim

Abstract. Inclusive students occupy a central place in the development and focus of modern education. Special emphasis should be placed on the subject of fine arts in the development of creative abilities of inclusive students in high schools. During the teaching of this subject, the teacher should also pay attention to the skills of analyzing the image and plot. In this article, the teaching methodology for the development of image and plot analysis abilities for inclusive students of several topics in the subject of fine arts has been analyzed.

Key words: Fine arts, inclusive, student, high school, teacher

GİRİŞ

Hər bir ölkə təhsilin inkişafına uzun bir zaman ayırır. Maliyyə xərclərinin ayrılması, yeni mexanizmlərin öyrənilməsi, xarici təcrübələrin yerli təhsilə inteqrasiyası həmişə uğurlara səbəb olur. Təhsil hər şəxs üçün əlçatan olduğu üçün, xüsusilə inklüziv şagirdlərin inkişafı prioritet hesab edilməlidir. Orta məktəblərdə hər bir müəllim inklüziv şagirdləri diqqət mərkəzində saxlamalıdır. Əlbəttə ki, inklüziv şagirdlərin inkişafı üçün təsviri sənət fənnini əhəmiyyətli dərəcədə vurğulamalıyıq.

TƏDQIQAT METODU

Təsviri sənət fənninin inklüziv şagirdlərə tədrisi zamanı müəllim obraz və süjet üzərində təhlil bacarıqlarına diqqət etməlidir. Ümumiyyətlə təsviri sənət fənninin tədrisi zamanı müəllim inklüziv şagirdlərdə bu bacarıqları ön plana çıxarmalıdır:

-İnküziv şagirdlər təsviri sənət əsərləri üzərində təhlil etmə bacarıqlarını nümayiş etdirməlidir;
-Təsviri sənət müəllimi inklüziv şagirdlərlə rəngləmə, applikasiya və yapma işlərinə diqqət yetirməli;

-İnküziv şagirdlərdə estetik zövq formalaşmalıdır.

Təsviri sənət müəllimi V sinif inklüziv şagirdlərinə Abbas Hüseyninin “Azərbaycan ailəsi” əsərini təhlil edərkən aşağıdakı obraz və süjet üzərində fikirləri ön plana çıxarmalıdır:

-Əsərdə janr barəsində fikirlər söyləmək;
-Əsərdə rəng həlli barəsində qeydlər edib və ya söyləmək;
-Əsərin əsas ideyası haqqında fikir mübadiləsi aparmaq.

İLL 1. Abbas Hüseyini "Azərbaycan ailəsi"

V sinif inklüziv şagirdlərinə xalq məişət əşyaları mövzusunun keçən zaman aşağıdakı fikirlər ön plana çıxarılmalıdır:

- Dolça, sərpuş, kuzə və səhəngin formasını təhlil etmək;
- Xalq məişət əşyalarının həyatımızda rolunu müəyyənləşdirmək;
- Xalq məişət əşyaları üzərində ornamentlərin rolunu vurğulamaq

İLL 2. Xalq məişət əşyaları

Təsviri sənət müəllimi VI sinif inklüziv şagirdlərə təsviri sənət fənnini tədris edən zaman "Rəssam yaradıcılığında insan obrazı" mövzusunun keçərkən aşağıdakı fikirləri diqqətində saxlamalıdır:

- Portret janrının fərdi xüsusiyyətlərini danışmalıdır;
- Təntənəli və kameral portretin oxşar-fərqli cəhətlərini qruplaşdırmaq;
- Portretlərdə məkan, rəng və obraz həllini təhlil etmək

VI sinif inklüziv şagirdlərinə "Zərgərlik sənəti" mövzusunun keçərkən isə zərgərlikdə naxışurmanın texniki emal üsulları haqqında aşağıdakı təsviri sənət fənninin tədris bacarıqları ön plana çıxarılmalıdır:

- Zərgərlik sənətinin inkişaf tarixini təhlil etmək;
- Qədim Misir və Yunan zərgərlik sənətinin müqayisəli təhlili;
- Zərgərlikdə naxışurmanın texniki emal üsullarını qruplaşdıraraq, təhlil etmək.

İLL 3. Zərgərlikdə naxışurmanın texniki emal üsulları

Təsviri sənət müəllimi VII sinif inklüziv şagirdlərə “Təsviri sənətdə əfsanəvi obrazlar” mövzunu keçərkən aşağıdakı fikirləri diqqət mərkəzində saxlamalıdır:

- Rasim Babayev əsərlərində əfsanəvi obrazı təhlil etmək;
- Əsatir janrı haqqında məlumat vermək;
- Kompozisiyada rəng, obraz və süjet həllinin müqayisəli təhlilini inkişaf etdirmək.

İLL 4. Rasim Babayev “Div kasa ilə” İLL 5. Rasim Babayev “Qaçqınlar evlərində”

“İnteryerin dizaynı” mövzunu VII sinif inklüziv şagirdlərinə keçən zaman təsviri sənət müəllimi aşağıdakı fikirlərə xüsusilə diqqət yetirməlidir:

- Memarlıqda interyer anlayışı haqqında fikirləri söyləmək;
- Müxtəlif üslublarda interyerlərin təhlili;
- Müxtəlif üslublarda interyerlərin oxşar-fərqli cəhətlərini qruplaşdırmaq.

Təsviri sənət müəllimi VIII sinif inklüziv şagirdlərinə “Oskar Klod Mone: işıq və rəng vurğunluğu” mövzunu keçərkən aşağıdakı fikirləri diqqət mərkəzində saxlamalıdır:

- İmpressionistlərin əsərlərində əsas ideyanı ön plana çıxarmaq;
- Klod Monenin “Laləli çəmənlik” əsərinin detallarla təhlili;
- Klod Monenin yaradıcılıq və əsərlərinin müqayisəli təhlilini qruplaşdırmaq.

İLL 6. Klod Mone “Laləli çəmənlik”

VIII sinif inklüziv şagirdlərə “Toğrul Nərimanbəyov:monumental rəngkarlıq” mövzusunı keçən zaman aşağıdakı qeydlər xüsusilə vurğulanmalıdır:

- Toğrul Nərimanbəyov yaradıcılığının janrlar üzrə qruplaşdırılması;
- Toğrul Nərimanbəyov əsərlərini təhlil etmək;
- Bakı və nağılvari əsərlər üzərində təhlil bacarıqlarını inkişaf etdirmək.

IX sinif inklüziv şagirdlərində isə obraz və süjet üzərində təhlil bacarıqları yüksək səviyyədə inkişaf edərək ən yüksək mərhələyə çatmalıdır. Bu zaman təsviri sənət müəllimi inklüziv şagirddən məntiqli yanaşmaya yaxın olan fikirlər üzərində çalışmalıdır. “Arif Hüseynov:Azərbaycan nağılı” mövzusunı keçərkən aşağıdakı fikirləri diqqət mərkəzində saxlamalıdır:

- Arif Hüseynov yaradıcılığının fərdi xüsusiyyətlərini qruplaşdırmaq;
- Əsərlərdə milli ənənə və mövzuların təhlili;
- Arif Hüseynovun “Novruz” silsiləsində obraz və süjeti təhlil etmək.

İLL 7. Arif Hüseynov “Novruz” silsiləsi “Kəndirbazlar”

NƏTİCƏ

Təsviri sənət müəllimi inklüziv şagirdlərə obraz və süjet üzərində təhlil bacarıqlarını inkişaf etdirərkən məntiqli, aydın fikirlər üzərində çalışmalıdır. Müəllim-şagird münasibətlərinin inkişafı bu bacarıqlar zamanı ön plana çıxarılmalıdır.

ƏDƏBİYYAT SIYAHISI

- 1.V sinif təsviri incəsənət dərslik. Bakı 2020. 80 s
- 2.VI sinif təsviri incəsənət dərslik.Bakı 2020. 96 s
- 3.VII sinif təsviri incəsənət dərslik. Bakı 2022.96 s
- 4.VIII sinif təsviri incəsənət dərslik.Bakı 2022.96 s
- 5.IX sinif təsviri incəsənət dərslik.Bakı 2020. 97 s